

Юлія Новальська,

головний бібліотекар науково-дослідного відділу,
Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого
вул. Грушевського, 1, 01001, Київ, Україна
e-mail: ulianovalskaa@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5257-1559>

ДІЯЛЬНІСТЬ БІБЛІОТЕК ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ У ПІДТРИМЦІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ ІНТЕГРАЦІЇ ІМІГРАНТІВ

Проаналізовано досвід публічних бібліотек Великої Британії щодо залучення іммігрантів у громадське життя країни. Представлено діяльність бібліотек, що сприяє інтеграції іммігрантів у суспільство через навчання та культурно-дозвіллієві заходи. Доведено, що в складних життєвих обставинах бібліотеки є важливими осередками, які забезпечують ефективну допомогу новоприбулим у новій для них країні. Наголошено на законодавчій базі щодо міграційної політики Великої Британії. Розкрито роботу освітніх установ, асоціацій, громадських та благодійних організацій, спільнот у напрямі залучення іммігрантів до громадського життя Великої Британії, чому значною мірою сприяють програми та культурні заходи. **Мета статті** – розкрити діяльність бібліотек з підтримки іммігрантів та інтеграції їх у громадянське суспільство Великої Британії. **Методи дослідження** базуються на сучасних загальних та спеціальних методах наукового пізнання, зокрема, теоретичного (аналіз, синтез, узагальнення, абстрагування, пояснення), емпіричного (спостереження, порівняння, опис), історико-порівняльному, історико-хронологічного, аналізу джерел та ін. **Наукова новизна**. Вперше проаналізовано досвід бібліотек Великої Британії з інтеграції іммігрантів у громадянське суспільство країни, розкрито їх діяльність як соціальних інституцій у реалізації успішної міграційної політики і на цій основі спрогнозовано можливості бібліотек України щодо роботи з іммігрантами, збільшення чисельності яких передбачається після закінчення війни. **Висновки**. Доведено, що державна політика Великої Британії зорієнтована на підтримку та якомога швидшу адаптацію іммігрантів до умов життя британського суспільства. І одну з ключових ролей тут відіграють

© Ю. Новальська, 2026

бібліотеки як доступна «інфраструктура прибуття». У статті проаналізовано досвід публічних бібліотек Великої Британії щодо залучення іммігрантів у суспільство через навчання, культурно-дозвілєві заходи та позитивний морально-психологічний клімат. Доведено, що бібліотеки Великої Британії мають значний потенціал у форматі комунікації з іммігрантами. Вони стають платформою для культурного обміну, громадської активності, нових контактів та сприяють зміцненню важливих соціальних зв'язків між новоприбулими та іммігрантами – представниками різних країн, що є шляхом до створення сприятливого середовища для навчання, освіти, згуртованості між членами громади тощо. Тобто бібліотека виступає не лише як місце збереження знань, історії, а і як центр інтеграції іммігрантів у громадянське суспільство.

Ключові слова: іммігранти, бібліотеки Великої Британії, громадські організації, інтеграція, соціокультурні умови, культурні заходи, співпраця, підтримка, інтелектуальний і духовний розвиток

Актуальність теми дослідження. Повномасштабне вторгнення Росії на територію України спричинило міграційну кризу, багато українців вимушені були шукати прихистку в різних куточках світу. Як засвідчує одне з джерел, нині за межами України перебуває близько 3 млн наших громадян [9]. Ці обставини спонукали Міністерство соціальної політики за підтримки UNFPA, Фонду ООН у галузі народонаселення в Україні, із залученням Інституту демографії та проблем якості життя НАН України, органів влади, міжнародних партнерів, експертів з демографії з різних країн світу розробити «Стратегію демографічного розвитку до 2040 року», яка спрямована, передусім на покращання демографічного стану в країні та повернення українських громадян¹. Стратегією передбачено створення умов комфортного життя в Україні: доступне житло, якісна громадська інфраструктура, безпечне середовище, безбар'єрність, інклюзивний ринок праці та соціальна згуртованість населення

¹ Про схвалення Стратегії демографічного розвитку України на період до 2040 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від від 30.09.2024 р. № 922-р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/922-2024-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.03.2025); Демографічна політика. *Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності України*. URL: <https://www.msp.gov.ua/about/klyuchovi-napryamy/demohrafichna-polityka> (дата звернення: 20.03.2025)

із забезпеченням рівних прав і можливостей. Варто підкреслити, що попередню Стратегію державної міграційної політики України на період до 2025 р. було затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України у липні 2017 р. Цим документом на Міністерство соціальної політики, Міністерство освіти і науки, Міністерство зовнішніх справ покладалось завдання підвищити рівень співпраці з осередками етнічних меншин у процесі інтеграції із залученням їх до розроблення законодавства з питань інтеграції та імміграції¹. Проте це завдання не було реалізоване з ряду об'єктивних та суб'єктивних причин, тому сьогодні воно потребує нагального вирішення.

Нині, окрім розв'язання питань, зумовлених викликами та загрозами розвитку України з демографічної точки зору, потребує прийняття на державному рівні програми репатріації закордонних українців, залучення висококваліфікованих фахівців з-за кордону, інтеграції іноземних мігрантів у суспільство, розширення можливостей працевлаштування іноземців, які здобули освіту в Україні, та розв'язання проблеми з нерегульованою міграцією².

Враховуючи воєнний стан та соціально-економічну ситуацію, міграційна привабливість України порівняно з іншими державами, які приймають мігрантів, сьогодні невисока. Водночас загальна міграційна криза у державах Європейського Союзу, проблеми врегулювання міграційних потоків та вжиття заходів щодо встановлення обмежень в'їзду на свою територію, в тому числі через перекриття кордонів, дає підстави допускати, що найближчим часом Україна може опинитися перед необхідністю швидко реагувати на зростання інтенсивності міграційних потоків.

Благодійний фонд «Право на захист» у партнерстві з фондом HIAS у 2023 р. провів дослідження «Міграційна політика України щодо іноземців з урахуванням перспективи повоєнного відновлення» [5]. Його предметом був стан державної міграційної політики України для цілей залучення мігрантів до повоєнної відбудови. Серед

¹ Про схвалення Стратегії державної міграційної політики України на період до 2025 року. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12.07. 2017 р. № 482-р. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.03.2025).

² Там само.

ключових аспектів предмета дослідження були прогнозування можливості прибуття мігрантів до України після закінчення війни та фактори, на які варто звернути увагу для подальшого вивчення можливостей трудової міграції. У розділі «Запровадження політики й стратегії інтеграції іноземців як на державному, так і на локальному рівнях» Кабінету Міністрів пропонується запровадити безоплатні курси для мігрантів, які включатимуть вивчення української мови, функціонування адміністративної та соціальної системи, а також ознайомлення з культурою та історією України [5].

Місцем широкого доступу до культурних та цифрових ресурсів і одним із найпотужніших осередків інтеграції іммігрантів постають публічні бібліотеки. У багатьох країнах світу бібліотеки відіграють унікальну роль у культурному секторі, будучи не лише місцем для навчання, а й платформою для розширення прав та проведення цікавого дозвілля тих, хто не має такої можливості вдома.

Для того щоб усвідомити, яким саме чином публічні бібліотеки України, як соціальні інститути, можуть бути корисними державі в реалізації успішної міграційної політики, варто звернутися до багаторічного досвіду бібліотек зарубіжних країн. У цьому контексті набуває актуальності вивчення напрацювань бібліотечних установ Великої Британії.

Аналіз досліджень і публікацій засвідчив, що вивчення досвіду закордонних бібліотек з інтеграції іммігрантів є надзвичайно актуальним з огляду на можливість упровадження його в українську бібліотечну практику. Автори досліджень одноголосні, що бібліотеки є важливим осередком для іммігрантів.

Як зазначає Сюзанна Вессендорф (Susanne Wessendorf) у дослідженні «Бібліотека – як мати: інфраструктура прибуття та новоприбулі мігранти в Східному Лондоні», тенденція попередніх років щодо поселення іммігрантів серед одноетнічних людей або ж їх національної більшості змінюється. Останніми роками іммігранти обирають місця проживання з відповідною «інфраструктурою прибуття», в яку входять інституції і соціальні простори, зорієнтовані на запити новоприбулих. Йдеться про релігійні організації, мовні курси, засновані людьми, які прибули до країни раніше. Базуючись на етнографічних дослідженнях у Східному Лондоні, авторка наголошує

на актуальній ролі бібліотек як головних інформаційних центрів для новоприбулих, яким притаманні обмежені соціальні контакти. Вона докладно аналізує діяльність бібліотеки «на одній із головних вулиць Ньюхема», в якій діють курси з англійської мови, що є привабливим для відвідувачів. Крім того, тут користувачі отримують потрібну їм інформацію та широке коло послуг. Базуючись на опитуванні відвідувачів бібліотек Східного Лондона, С. Вессендорф зробила висновок, що бібліотеки стали місцем набуття нових контактів та зміцнення важливих соціальних зв'язків між новоприбулими та іммігрантами – представниками різних країн [16]. Анн Моріс (Anne Moris), досліджуючи питання цінностей в імміграції та основні напрями інтеграції у нове середовище, аргументувала, що новоприбулі часто працевлаштовуються у бібліотеках, релігійних осередках, установах та організаціях, які концептуалізуються як «соціальна інфраструктура» або «третє місце» [10].

Ерік Кліненберг (Eric Klinenberg) багато часу провів у публічних бібліотеках, спостерігаючи, за людьми різного віку, статусу та етнічної належності. Він зробив висновок, що бібліотеки часто стають привабливим місцем перебування, зустрічей для самотніх людей, які відчувають себе відчуженими в суспільстві. На підтвердження своєї думки дослідник наводить приклади діяльності бібліотек Брукліна [14].

І. Киричок висвітлює досвід роботи бібліотек Великої Британії. За її словами, вони добре обладнані сучасною технікою, простір – інклюзивний, комфортний, добре організований для самостійної та групової роботи, інтелектуального дозвілля, проведення заходів. Важливо, що документний фонд – переважно у відкритому доступі, для його класифікації використовують національну систему [3].

Л. Прокопенко та І. Лісова розкрили досвід роботи закордонних бібліотек в інтеграції біженців та мігрантів, спрямований на підвищення рівня довіри і формування соціального капіталу. Авторки підкреслюють важливість вивчення цього досвіду для роботи бібліотек України з внутрішньо переміщеними особами. Наголошено, що бібліотеки можуть бути зручним та гостинним місцем для зустрічей різних груп внутрішньо переміщених осіб та місцевої спільноти, розвиваючи стійку гармонійну поведінкову

взаємодію між ними. Довіра до бібліотеки та її користувачів може стати потужною відправною точкою у формуванні загальної довіри за межами бібліотеки [7].

О. Клименко, О. Сокур вивчали діяльність бібліотек Великої Британії, що стосується підтримки українських біженців і сприяння їх адаптації за кордоном. Зроблено висновок, що публічні бібліотеки Великої Британії – це безпечні простори, у межах яких українці знаходять підтримку та інформаційне забезпечення для ефективної адаптації до нових соціокультурних умов, інтелектуального та духовного розвитку [4].

Ця стаття підготовлена за результатами наукової розвідки «Робота публічних бібліотек з іммігрантами: досвід зарубіжних країн», проведеної у 2024 р. у Національній бібліотеці України імені Ярослава Мудрого.

Мета статті – розкрити діяльність бібліотек з підтримки іммігрантів та інтеграції їх у громадянське суспільство Великої Британії.

Виклад основного матеріалу. В останні роки еміграція населення спостерігається у багатьох країнах світу. Можна сказати, що історія людства багато в чому є історією його міграції. Значні зрушення у масштабах і структурі міграційної мобільності населення – це один із надзвичайно важливих складників глобального демографічного переходу і водночас самостійний глобальний процес, що впливає на найбільш значущі характеристики відновлення населення в країнах (зокрема, народжуваність, смертність, швидкість заміни поколінь тощо) [1, с. 30].

Однією з найпривабливіших країн для іммігрантів є Велика Британія. Офіційна назва – Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії (*англ.* the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland). Адже її економіка на сьогодні, і за прогнозами, до 2039 р. збереже шосте місце у світі (близько 3,3 % світового ВВП) [8]. Завдяки одній із найкращих у світі систем освіти та медицини, активному бізнес-середовищу, високому рівню життя і оплати праці Велика Британія завжди приваблювала мігрантів.

За оцінкою Управління національної статистики (*Office for National Statistics, ONS*), до Великої Британії у 2023 р. приїхали 1,2 млн осіб, а виїхали з неї 479 тис., тобто чиста міграція становила

782 тис. осіб¹. Велика Британія однією з перших серед європейських держав почала вводити обмеження щодо кількості нових прибулих громадян, щоб регулювати приплив мігрантів. Початком запровадження законів про міграцію вважається 1793 р., коли парламент прийняв «Закон про іноземців 1793», або «Закон про регулювання іноземців 1793 року» (*The Aliens Act 1793*), який зобов'язував кожного іноземця реєструватися при в'їзді в країну².

Це була перша у світі спроба на законодавчому рівні контролювати в'їзд іноземців у країну і міграційні потоки загалом. Відтоді було прийнято цілу низку законів щодо іммігрантів, серед них: «Закон про іноземців 1905»³, «Закон про іммігрантів Співдружності 1962 року» (*Commonwealth Immigrants Act 1962*)⁴, «Закон про іммігрантів Співдружності 1968 року» (*Commonwealth Immigrants Act, 1968*)⁵, «Про імміграцію 1971 року» (*Immigration Act 1971*)⁶.

Закони 1962, 1968, 1971 років були покликані зробити міграційну політику більш жорсткою й обмежити доступ іноземних осіб у країну. Кожен новий законодавчий акт вводив чергові обмеження для прибулих. Низка законів здебільшого стосувалася представників бідних верств населення, які прибували до країни, на заможних громадян вони не поширювалися [11].

Однак на зламі XX і XXI століть британське керівництво усвідомило, що міжнародна міграція кваліфікованих працівників означає отримання реальних економічних вигід, тому останнім часом політика змінилася на краще для іммігрантів.

Імміграційна система країни структурована таким чином, щоб

¹ What are the UK's latest migrations statistics? *Migration statistics*. URL: <https://commonslibrary.parliament.uk/research-briefings/sn06077/> (дата звернення: 26.03.2025).

² UK Regulators of Aliens Act 1793. Van Cooten Voices. URL: <https://vc.id.au/blog2/transcriptions/uk-regulators-of-aliens-act-1793/> (дата звернення: 26.03.2024).

³ Aliens Act 1905. Legislation.gov.uk URL: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1905/13/pdfs/ukpga_19050013_en.pdf (дата звернення: 26.03.2025).

⁴ Commonwealth Immigrants Act 1962. URL: https://www.legislation.gov.uk/ukpga/1962/21/pdfs/ukpga_19620021_en.pdf (дата звернення: 26.03.2025).

⁵ Commonwealth Immigrants Act 1968. URL: <https://www.nationalarchives.gov.uk/education/resources/commonwealth-migration-since-1945/immigration-act-1968/> (дата звернення: 26.03.2025).

⁶ Immigration Act 1971. Law Teacher Free LawStudyResources. URL: <https://www.lawteacher.net/acts/immigration-act-1971.php> (дата звернення: 26.03.2025).

управляти потоком та інтеграцією іноземних громадян. Її центральним принципом є те, що іноземні громадяни повинні дотримуватись правових положень своїх віз.

Розуміння британських цінностей є невід'ємною частиною переходу до нової культури, основою успішної інтеграції. Інтеграція корисна не тільки для тих, хто приїхав до Великобританії, щоб покращити свої шанси на успішне життя, а й для місцевої спільноти, яка знайомиться з новими культурами світу.

Іммігранти часто стикаються з такими перешкодами як мовний бар'єр, культурні відмінності, пошук роботи, доступ до державних послуг, створення нових соціальних контактів тощо. Інтеграція допомагає іноземним громадянам долати ці труднощі, адаптуватися і ставати частиною британського суспільства [10].

Благодійні некомерційні організації, діяльність яких спрямована на допомогу іммігрантам в інтеграції в нове середовище, реалізують різні заходи – громадські програми, програми наставництва, фестивалі культурного обміну тощо. Зокрема, громадськими програмами передбачено мовні курси, семінари з працевлаштування та культурну орієнтацію. Наприклад, Програма підтримки мігрантів та залучення спільноти (*Migrant Support and Community Engagement program*) пропонує індивідуальну підтримку для покращення інтеграції та зміцнення згуртованості спільноти [10].

Що до програми наставництва у спільнотах, то її особливість полягає у діяльності наставників, які допомагають новачкам розібратися у складнощах, які виникають після переїзду, сприяють зближенню нових мігрантів із місцевими жителями, які мають схоже походження. Завдяки фестивалям, культурному обміну, які доволі часто проводяться у містах, відбувається демонстрація особливостей різних культур, представники яких проживають у Великій Британії. Ці заходи дають змогу показати різнобарв'я звичаїв, обрядів та водночас ознайомити британців і краще зрозуміти інші культури світу.

Деякі британські компанії запровадили ініціативи щодо інтеграції на робочому місці. Вони полягають у мовній підтримці, допомозі в навчанні, спільному святкуванні міжнародних свят, що створює комфортне середовище на робочому місці [10].

Водночас широкої популярності набувають інтернет-ресурси з онлайн-платформами, які надають допомогу у вивченні англійської мови, розумінні законів Великої Британії та зв'язку з місцевими службами. Такі вебсайти, як *Citizens Advice*, пропонують безкоштовні консультації з низки питань: пошук житла, допомога у працевлаштуванні, юридичні права. Платформи соціальних мереж та громадські групи, форуми спільнот допомагають іммігрантам підтримувати зв'язок з іншими людьми, які перебувають у схожих ситуаціях. Ці платформи забезпечують емоційну підтримку, яка має велике значення у процесі інтеграції [10].

Поряд з громадськими організаціями значну роботу з іммігрантами проводять установи, які надають освітні послуги. Зокрема йдеться про допомогу дітям-мігрантам інтегруватися до шкільної системи. Це включає мовну підтримку та культурно-чутливу педагогіку для сприяння інклюзивному середовищу в навчанні.

Такі організації, як Рада у справах біженців (*Refugee Council*) або Рада Великої Британії у справах іноземних студентів (*UK Council for International Student Affairs*), надають юридичну допомогу та підтримку іммігрантам з різних питань: від подання заяв на отримання візи до прав та пільг.

Поряд з державними та громадськими інституціями з інтеграції іммігрантів у нові для них соціально-культурні умови значна роль, як зазначалось вище, належить бібліотекам, які є своєрідними освітніми хабами, популярними серед іммігрантів. Інноваційний розвиток та ефективне функціонування інформаційно-бібліотечної сфери – важливий складник державної політики Великої Британії. Роботою публічних бібліотек опікуються Державний секретар з інформатики, культури, засобів масової інформації та спорту, а також громадські організації, фонди й органи місцевої влади.

Незважаючи на несприятливі умови для іммігрантів з боку законодавства, бібліотеки країни, як найдоступніші осередки та відкриті інформаційні центри, відчутно допомагають новоприбулим адаптуватися до нового соціокультурного середовища. Серед основних безкоштовних сервісів для іммігрантів будь-якого віку є відкриті робочі зони; книжкові полиці з друкованими та електронними виданнями різними мовами; облаштовані куточки для читання для

дорослих та дітей; зони відпочинку; доступ до комп'ютерів; безкоштовний Wi-Fi; мовні курси та курси з цифрової грамотності; різні культурно-освітні івенти; підготовка до іспитів (Life in the UK із GoCitizen); громадський простір для навчання та спілкування. Платні послуги включають друкування, ксерокопіювання, сканування, ламінування документів чи літератури. За високий рівень гостинності та інклюзивності бібліотеки отримують відзнаку Libraries of Sanctuary [2]¹.

До прикладу, Бібліотека Брайтона і Гоува, а це 15 публічних бібліотек: Колдинська бібліотека, Бібліотека Хенглтона, Бібліотека Холлінгбері (Old Boat Corner), Бібліотека Хоува, Бібліотека Ювілею, Колекція бібліотечної спільноти (Громадський центр Холлінгдін), Колекція бібліотечної спільноти (Бібліотека Портслейда), Бібліотека Роттінгдіна, Бібліотека Солтдіна, Вестденська бібліотека, Бібліотека Уайтхоук, Бібліотека Вудінгдіна, пропонують іммігрантам, біженцям, шукачам притулку, та іншим новоприбулим різні послуги та ресурси, які сприяють їхній інтеграції та навчанню [15]. Стати користувачем бібліотеки можна безкоштовно, також є можливість отримати бібліотечну картку Exempt для тих, хто шукає притулок. Бібліотекарі пропонують низку безкоштовних послуг: скористатися комп'ютером, інтернетом, фондом бібліотеки (електронні та аудіокниги різними мовами), підтримку у вивченні англійської мови за допомогою книг, онлайн-курсів; індивідуальну допомогу в опануванні основ ІТ, а також у підготовці до іспиту Life in the UK із GoCitizen тощо².

Бібліотеки Дадлі надають читацький квиток без будь-яких ідентифікаційних документів. Наявність квитка дає змогу взяти книги додому, отримати доступ до електронних матеріалів, а також використовувати комп'ютери, інтернет безкоштовно. У гуртках

¹ How our libraries support people seeking sanctuary. Brighton & Hove City Council. URL: <https://www.brighton-hove.gov.uk/libraries-leisure-and-arts/libraries/how-our-libraries-support-people-seeking-sanctuary> (дата звернення: 12.12.2024).

² How our libraries support people seeking sanctuary. Brighton & Hove City Council. URL: <https://www.brighton-hove.gov.uk/libraries-leisure-and-arts/libraries/how-our-libraries-support-people-seeking-sanctuary> (дата звернення: 12.12.2024).

творчого письма та в клубі Rhyme Time проводять заняття з вивчення англійської мови для мігрантів усіх вікових категорій¹.

Бібліотеки Кіркліса є лідерами у наданні гостинності іммігрантам. Розмовні клуби зі спеціальними пропозиціями підтримують вивчення мови для користувачів різного віку, для яких англійська не є рідною. Також доступний широкий спектр заходів, що сприяють інтеграції. Бібліотеки Кіркліса набули статусу Library of Sanctuary (бібліотека-притулок). Вони стали першою бібліотечною службою в регіоні Йоркшир та Хамбер, яка отримала престижну національну нагороду у 2021 р. [12, 13].

Мігрантам і біженцям організація Libraries of Sanctuary надає список бібліотек у яких для користування бібліотекою посвідчення особи не потрібне. Також є бібліотеки з послугою «лайт»-членство, які реєструють усіх, хто має тимчасове житло, наприклад живуть у готелях, як тимчасових членів, доки у них не з'явиться постійна адреса. Якщо немає посвідчення особи, створюють обліковий запис із зазначеними даними та надсилають картку поштою, щоб таким чином підтвердити адресні дані. Це дає відвідувачам змогу скористатися будь-якими бібліотечними послугами по всьому регіону, брати книги, користуватися комп'ютерами, електронними книгами, аудіо матеріалами тощо. У кожної бібліотеки індивідуальні умови щодо кількості виданих книг, часу роботи на комп'ютері та інших послуг.

Бібліотечно-інформаційна асоціація (CILIP) – професійна спілка бібліотекарів, інформаційних працівників і менеджерів знань Великої Британії (створена у 2002 р.) має на меті «поставити інформаційні та бібліотечні навички та професійні цінності в центр демократичного, рівноправного та успішного суспільства»².

¹ Dudley Libraries. Beier Libraries. URL: <https://www.better.org.uk/library/dudley> (дата звернення: 12.12.2024) ; Library membership & IDs for new arrivals. Libraries of Sanctuary. URL: <https://libraries.cityofsanctuary.org/2023/01/09/library-membership-ids-for-new-arrivals> (дата звернення: 12.12.2024); Our libraries and their opening times. Brighton & Hove City Council. URL: <https://www.brighton-hove.gov.uk/libraries-leisure-and-arts/libraries/directories/our-libraries-and-their-opening-times?page=1> (дата звернення: 12.12.2024).

² CILIP: the library and information association. Chartered Institute of Library and Information Professionals URL: <https://www.cilip.org.uk/> (дата звернення: 26.03.2025).

Позитивний досвід бібліотек Великої Британії в інтеграції іммігрантів у громадянське життя країни дає змогу спрогнозувати можливості бібліотек України щодо роботи з іммігрантами, збільшення чисельності яких передбачається після закінчення війни, та окреслити напрями діяльності, щоб ефективно впливати на підтримку державної міграційної політики.

Висновки. Отже, державна політика Великої Британії зорієнтована на підтримку та якомога швидшу адаптацію іммігрантів до умов життя британського суспільства. Одну з ключових ролей тут відіграють бібліотеки як доступна «інфраструктура прибуття» задля створення позитивного морально-психологічного клімату у громадах через самореалізацію новоприбулих в умовах міжкультурних відмінностей.

Бібліотеки Великої Британії мають потужний потенціал у форматі комунікації з іммігрантами. Вони стають справжнім майданчиком для культурного обміну, громадської активності, нових контактів та зміцнення важливих соціальних зв'язків між представниками різних країн, що веде до створення комфортного середовища для навчання, освіти, сприяє згуртованості, розвитку місцевих ініціатив і демократичного суспільства. Тобто сучасні бібліотеки – це не лише місце збереження знань, історії, а й центри для розвитку іммігрантів будь-якого походження і віку, з їхніми найрізноманітнішими запитам.

Сервіси бібліотек включають як безоплатні (місця для роботи, навчання, відпочинку і спілкування), так і платні (друкування, ксерокопіювання, сканування літератури, ламінування документів тощо) послуги, вони спрямовані на задоволення інформаційно-знаннєвих, культурних, культурно-дозвілєвих, освітніх та інших потреб іммігрантів – представників різних країн [6].

Доведено, що публічні бібліотеки Великої Британії виступають платформою, на якій іммігранти знаходять підтримку для адаптації до нових соціокультурних умов, а також сприяють їх інтелектуальному та духовному розвитку.

Список використаних джерел

1. Бортник Н., Жаровська І., Цьвок М. Спонукальні причини міграції в сучасних умовах. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2017. № 884. С. 30–37. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jun/13311/14.pdf> (дата звернення: 20.03.2025).
2. Британські бібліотеки. *Opora Blog*. 04.04.2024. URL: <https://ua.opora.uk/blog/brytanskibiblioteki> (дата звернення: 26.03.2025).
3. Киричок І. Досвід роботи бібліотек Британії: погляд українського бібліотекаря. *Виступ на XXII Міжнародній науково-практичній конференції «Медичні бібліотеки України: досягнення, можливості, перспективи»* (Тернопіль, 16–17 жовт. 2024 р.). URL: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9b5fd60b-54ce-4615-a57c-b632f22b0822/content> (дата звернення: 20.03.2025).
4. Клименко О., Сокур О. Підтримка українських біженців з боку бібліотек Великої Британії. *Вісник Книжкової палати*. 2025. № 8. С. 47–52. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.8\(349\).47-52](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.8(349).47-52)
5. Міграційна політика України щодо іноземців з урахуванням перспективи повоєнного відновлення. Аналітичне дослідження. URL: https://r2p.org.ua/storage/documents/0a0603868eadd18b6e233f03ba508a998fe7fa3c_original.pdf (дата звернення: 20.03.2025).
6. Новальська Ю. В. Роль бібліотек в житті іммігрантів Великої Британії. *Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі* : зб. матеріалів Восьмої міжнар. наук. конф. (Київ, 15–17 трав. 2025 р.) / редкол.: Ю. І. Горбань, Т. В. Новальська, О. О. Каракоз [та ін.]. ; упоряд. М. М. Цілина. Київ : Вид. центр КНУКіМ, 2025. Ч. 1. С. 65–67. <https://doi.org/10.53452/TU2904>
7. Прокопенко Л. С., Лісова І. В. Роль бібліотек у формуванні соціального капіталу: зарубіжний досвід інтеграції біженців. *Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек* : матеріали Міжнар. наук. конф. (Київ, 3–5 жовт. 2023 р.) Київ, 2023. С. 139–142. URL: https://irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/er-0004726.pdf (дата звернення: 15.03.2025).
8. Тарасовський Ю. Економіка Великої Британії у наступні 15 років випередить Європу. Яке місце займуть США та Китай. *Forbes*.

2024, 26 груд. URL: <https://forbes.ua/news/ekonomika-velikoi-britanii-u-nastupni-15-rokiv-viperedit-evropu-yake-mistse-zaumut-ssha-ta-kitay-26122024-25883> (дата звернення: 26.03.2025).

9. Тарасовський Ю. Майже 450 000 українців виїхали і не повернулися додому в 2024 році. За три роки війни – близько 3 млн. *Forbes*. 2025, 15 січ. URL: <https://forbes.ua/news/mayzhe-450-000-ukraintsiv-viikhali-i-ne-povernulisya-dodomu-v-2024-rotsi-za-tri-roki-viyni-blizko-3-mln-15012025-26301> (дата звернення: 20.03.2025).

10. Anne Moris. Integration & Values in Immigration Section A: The Concept of Integration. *Davidson Morris*. 2024, April 22. URL: <https://www.davidsonmorris.com/integration-values-in-immigration/> (дата звернення: 12.12.2025).

11. Dirks, G. Canada's Refugee Policy: Indifference or Opportunism? Montreal: McGill-Queen's University Press, 1997.

12. Kirklees Libraries first in Yorkshire to receive national accolade. *Kirklees Together*. URL: <https://kirkleesttogether.co.uk/2021/08/03/kirklees-libraries-first-in-yorkshire-to-receive-national-accolade> (дата звернення: 12.12.2024).

13. Kirklees Libraries re-awarded Library of Sanctuary status. *Kirklees Together*. 2024, December 19. URL: <https://kirkleesttogether.co.uk/category/community/libraries/> (дата звернення: 20.12.2024).

14. Klinenberg E. Palaces for the People: How to Build a More Equal and United Society. *The Guardian*. 2018, October 6. URL: <https://www.theguardian.com/books/2018/oct/08/palaces-for-people-how-build-more-equal-united-society-eric-klinenberg-review> (дата звернення: 20.02.2025).

15. Oldenburg R., Brissett D. "The Third Place". *Qualitative Sociology*, 1982. № 5/4. 265-84. <https://doi.org/10.1007/BF00986754>

16. Wessendorf S. The library is like a mother': arrival infrastructures and migrant newcomers in East London. *Migration Studies*. Vol. 10. Issue 2. June 2022. Pp. 172-189. <https://doi.org/10.1093/migration/mnab051>

References

1. Bortnyk, N., Zharovska, I., & Tsvok, M. (2017). Sponukalni prychyny mihratsii v suchasnykh umovakh [Incentives for migration

in modern conditions]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Lvivska politekhnika". Seriya: Yurydychni nauky – Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic". Series: Legal Sciences*, 884, 30-37 [in Ukrainian]. Retrieved March 20, 2025, from <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jun/13311/14.pdf>

2. Brytanski biblioteki (2024, April 04). [British Libraries]. *Opora Blog: vebsait – Opora Blog: website* [in Ukrainian]. Retrieved March 26, 2025, from <https://ua.opora.uk/blog/brytanskibiblioteki>

3. Kyrychok, I. (2024). Dosvid roboty bibliotek Brytanii: pohliad ukrainskoho bibliotekaria: dopovid-prezentatsiia [Experience of British libraries: the view of a Ukrainian librarian. Speech]. *Medical Libraries of Ukraine: Achievements, Opportunities, Prospects. Speech-presentation at the XXII International Scientific and Practical Conference, 16-17 October 2024*. Ternopil [in Ukrainian]. Retrieved March 20, 2025, from <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9b5fd60b-54ce-4615-a57c-b632f22b0822/content>

4. Klymenko, O. & Sokur, O. (2025). Support for Ukrainian refugees by UK libraries. *Bulletin of the Book Chamber*, 8, 47-52 [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.8\(349\).47-52](https://doi.org/10.36273/2076-9555.2025.8(349).47-52)

5. Blahodiinyi fond “Pravo na zakhyst” (n.d.). Mihnratsiina polityka Ukrainy shchodo inozemtsiv z urakhuvanniam perspektyvy povoiennoho vidnovlennia: Analitychne doslidzhennia [Ukraine’s migration policy towards foreigners taking into account the prospects of post-war recovery: Analytical study] [in Ukrainian]. Retrieved March 20, 2025, from https://r2p.org.ua/storage/documents/0a0603868eedd18b6e233f03ba508a998fe7fa3c_original.pdf

6. Novalska, Yu. V. (2025). The role of libraries in the lives of immigrants in Great Britain. *Information, communication and knowledge management in a globalized world. Collection of materials of the Eighth International Scientific Conference, 15-17 May 2025* (Vols. 1-2; Vol. 1, pp. 65-67). Kyiv [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.53452/TU2904>

7. Prokopenko, L. S., & Lisova, I. V. (2023). Rol bibliotek u formuvanni sotsialnoho kapitalu: zarubizhnyi dosvid intehtratsii bizhentsiv [The role of libraries in the formation of social capital: foreign experience of refugee integration]. In O. M. Vasylenko (Ed.), *Library. Science. Communication. Current issues of preservation and*

innovative development of scientific libraries. Proceedings of the International Scientific Conference, 3-5 October 2023 (pp. 139-142). Kyiv [in Ukrainian]. Retrieved March 15, 2025, from https://irbis-nbuv.gov.ua/E_LIB/PDF/er-0004726.pdf

8. Tarasovskyi, Yu. (2024, December 26). *Ekonomika Velykoi Brytanii u nastupni 15 rokiv vyperedyt Yevropu. Yake mistse zaimut SSHA ta Kytai* [The economy of Great Britain in the next 15 years will overtake Europe. What place will the USA and China occupy]. *Forbes* [in Ukrainian]. Retrieved March 26, 2025, from <https://forbes.ua/news/ekonomika-velikoi-britanii-u-nastupni-15-rokiv-viperedit-evropu-yake-mistse-zaymut-ssha-ta-kitay-26122024-25883>

9. Tarasovskyi, Yu. (2025, January 15). *Maizhe 450 000 ukrainsiv vyikhaly i ne povernulysia dodomu v 2024 rotsi. Za try roky viiny – blyzko 3 mln* [Almost 450,000 Ukrainians left and did not return home in 2024. During the three years of the war - about 3 million]. *Forbes* [in Ukrainian]. Retrieved March 20, 2025, from <https://forbes.ua/news/mayzhe-450-000-ukrainsiv-viikhali-i-ne-povernulysia-dodomu-v-2024-rotsi-za-tri-roki-viiny-blizko-3-mln-15012025-26301>

10. Anne Moris (2024, April 22). *Integration & Values in Immigration Section A: The Concept of Integration. Davidson Morris*. Retrieved December 12, 2025, from <https://www.davidsonmorris.com/integration-values-in-immigration/>

11. Dirks, G. (1997). *Canada's Refugee Policy: Indifference or Opportunism?* Montreal: McGill-Queen's University Press. 316 p.

12. *Kirklees Libraries first in Yorkshire to receive national accolade* (2021, August 3). *Kirklees Together*. Retrieved December 12, 2024, from <https://kirkleesttogether.co.uk/2021/08/03/kirklees-libraries-first-in-yorkshire-to-receive-national-accolade>

13. *Kirklees Libraries re-awarded Library of Sanctuary status* (2024, December 19). *Kirklees Together*. Retrieved December 20, 2024, from <https://kirkleesttogether.co.uk/category/community/libraries/>

14. Klinenberg, E. (2018, October 6). *Palaces for the People: How to Build a More Equal and United Society. The Guardian*. Retrieved February 20, 2025, from <https://www.theguardian.com/books/2018/oct/08/palaces-for-people-how-build-more-equal-united-society-eric-klinenberg-review>

15. Oldenburg, R., & Brissett, D. (1982). "The Third Place". *Qualitative Sociology*, 5/4, 265-84. <https://doi.org/10.1007/BF00986754>

16. Wessendorf, S. (2022). The library is like a mother': arrival infrastructures and migrant newcomers in East London. *Migration Studies*, 10(2), 172-189. <https://doi.org/10.1093/migration/mnab051>

Отримано / Received 13.02.2026

Прийнято / Accepted 27.03.2026

Опубліковано онлайн / Published online 28.07.2026

Yulia Novalska,

Chief Librarian of the Research Department,

Yaroslav Mudryi National Library of Ukraine

1 Hrushevsky St., Kyiv 01001, Ukraine

e-mail: ulianovalskaa@gmail.com

ORCID:<https://orcid.org/0000-0001-5257-1559>

LIBRARIES IN GREAT BRITAIN IN SUPPORTING AND SOCIO-CULTURAL INTEGRATION OF IMMIGRANTS

The article analyzes the experience of public libraries in Great Britain in involving immigrants in the public life of the country. The activities of libraries that contribute to the integration of immigrants into society through education and cultural and leisure activities, are presented. It is proven that in hard life circumstances, libraries are important centers that provide effective assistance to newcomers in a country. The legislative framework for the migration policy of Great Britain is emphasized. The work of educational institutions, associations, public and charitable organizations, and communities in integrating immigrants into the public life of Great Britain is revealed, which is largely facilitated by programs and cultural events. **The purpose of the article** is to reveal the activities of libraries in supporting immigrants and integrating them into the civil society of Great Britain. Research methods are based on modern general and special methods of scientific knowledge, in particular, theoretical (analysis, synthesis, generalization, abstraction, explanation), empirical (observation, comparison, description), historical-comparative, historical-chronological, source analysis, etc. **Scientific novelty.** For the first time, the experience of libraries in Great Britain in integrating immigrants into the British civil society has been analyzed, their activities as social institutions

in implementing a successful migration policy have been revealed, and on this basis, the possibilities of Ukrainian libraries in their work with immigrants, have been designed, as the number of immigrants is expected to rise once the war ends. **Conclusions.** It has been proven that the state policy of Great Britain is oriented towards supporting and adapting immigrants to the norms and conditions of British society as quickly as possible, and libraries as an accessible “arrival infrastructure” play one of the key roles. The article analyzes the experience of public libraries in Great Britain in involving immigrants in civil society through training, cultural and leisure activities, and a positive moral and psychological climate. It has been proven that libraries in Great Britain have enormous potential in the format of communication with immigrants. They become a platform for cultural exchange, civic engagement, new contacts and the strengthening of important social ties between newcomers and immigrants - representatives of different countries, which leads to a path aimed at creating a favorable environment for learning, education, strengthening ties, cohesion between community members. That is, the library acts not only as a place of preservation of knowledge, history, but also as a center for the integration of immigrants into civil society.

Keywords: immigrants, libraries in Great Britain, public organizations, integration, socio-cultural conditions, cultural events, cooperation, support, intellectual and spiritual development